

Internationale streaming-tjenester og national indholdsproduktion (indlæg ved ekspertmøde i Folketingets Kulturudvalg, 27/3-2019)

Aske Kammer, lektor, IT-Universitetet i København, aska@itu.dk

Note: Dette manuskript er forberedt som et indlæg ved ekspertmøde i Folketingets Kulturudvalg 27/3-2019. Det er skrevet som et talepapir, og det talte ord gælder.

Mit navn er Aske Kammer, og jeg er lektor ved IT-Universitetet i København, hvor jeg blandt andet forsker i digitale medier og forholdet mellem medie- og teknologi-virksomheder. Jeg har tidligere forsket i mediepolitik i en velfærdsstatssammenhæng. Det er på denne baggrund, jeg taler i dag.

Jeg vil starte med at takke udvalget for muligheden for at diskutere spørgsmålet om finansiering af national indholdsproduktion i et digitalt og globaliseret mediemarked. Og så vil jeg starte mit indlæg med at gå tilbage til fundamentet for, hvorfor vi overhovedet har denne diskussion.

Baggrund og udvikling

Det har været et gennemgående tema i dansk kulturpolitik i al almindelighed og mediepolitik i særdeleshed, at den nationale indholdsproduktion har indtaget en ganske særlig position. Danmark er et lille land i en stor verden. Det har derfor løbet som en rød tråd gennem eksempelvis public service-organisationernes rammeaftaler og Det Danske Filminstituts støtteordninger, at de har skulle værne om det nationale særpræg ved at producere dansk-sproget indhold og indhold om danske forhold til en dansk offentlighed.

Denne type indhold synes imidlertid under pres i disse år - ikke mindst som følge af internationale streaming-tjenesters indtog på det danske mediemarked.

Det er ikke noget nyt, at internationale medier spiller en rolle i danskernes medieforbrug. Hvad der derimod er nyt, er fænomenets omfang og centralitet. 38,9 procent af den danske befolkning over 11 år brugte eksempelvis Netflix "ugentligt eller oftere" i 1. halvår af 2018. For YouTube er tallet 51,2 procent. Og så er det nye den økonomiske kraft, som streaming-tjenesterne besidder: I 2017 var det globale produktionsbudget hos HBO på 14,5 mia. kr., hos Amazon Prime på 28,9 mia. kr. og hos Netflix på 47,9 mia. kr. Det er tilsammen 91,3 mia. kr. Til sammenligning udgjorde Danmarks Radio og TV 2's samlede driftsbudgetter samme år 5,3 mia. kr. - det vil sige

godt én 17.-del af de internationale streaming-tjenesters produktionsbudgetter.¹

Det er åbenlyst, at en sådan uligevægt stiller den danske indholdsproduktion i en svagere position i forhold til den internationale. Og det bliver næppe bedre af, at de internationale aktører samtidig også besidder teknisk *know-how* og *man power* til at udvikle den teknologiske infrastruktur og til at udnytte data-sporene efter mediebrugerne i en grad, hvor de danske aktører – sagt med al respekt – har svært ved at følge med i udviklingen af services og brugervenlige tjenester.

Forskellige typer streaming-tjenester

Når vi taler om forholdet mellem streaming-tjenester og national indholdsproduktion, er det vigtigt at skelne mellem forskellige typer af streaming-tjenester.

For det første er der streaming-tjenester som Netflix, HBO Nordic og Amazon Prime. Disney ventes at lancere Disney+ inden årets udgang, og både Apple, Universal og Warner har desuden varslet oprettelsen af egne streaming-tjenester. Fælles for disse er, at de er abonnement-finansierede, og at de selv producerer indhold til streaming (hovedparten af tjenesterne har dog også indhold fra andre producenter). De gør altså meget af de samme, som traditionelle broadcast-organisationer har gjort, om end distributionen og den underliggende teknologiske infrastruktur er anderledes.

For det andet er der platforme såsom YouTube (der ejes af Google), Facebook og Vimeo. Fælles for disse er, at de primært finansieres gennem annoncer, og at de altovervejende fungerer som distributionskanaler for andres indhold. De er altså det, som den danske internetforsker Niels Brügger kalder "tomme strukturer", som andre udfylder.² Og så alligevel ikke helt, for YouTube har eksempelvis abonnement-servicen YouTube Premium, mens Facebook har den annonce-finansierede (men ofte oversete) streaming-tjeneste Facebook Watch. En anden hybrid-type er portaler for online filmudlejning såsom Google Play og Apple's iTunes. De teknologi-virksomheder, som er meget i vælten i mange andre sammenhænge, er således også aktører på dette marked.

For mig at se er det dog vigtigst at være opmærksom på den overordnede forskel mellem indholds-producerende aktører og strukturer til distribution. For hvis ambitionen er, at nogle skal bidrage til finansieringen af national indholdsproduktion, hvem skal det så være? De forskellige typer ak-

¹ Slots- og Kulturstyrelsen (2018). *Streaming. Audiovisuelle tjenester*. Mediernes Udvikling i Danmark, specialrapport. København: Slots- og Kulturstyrelsen.

² Brügger, N. (2013). Facebooks historie. Udviklingen af en tom struktur. In J. L. Jensen & J. Tække (Eds.), *Facebook. Fra socialt netværk til metamedie* (pp. 17-44). Frederiksberg: Samfundslitteratur.

tører har ganske forskellige forretningsmodeller, agerer i ganske forskellige markeder og betjener ganske forskellige kundetyper. Hvis et obligatorisk bidrag til den nationale indholdsproduktion skal have legitimitet, må det indhentes fra de rigtige aktører.

Det er umiddelbart de indholds-producerende aktører – altså i dag først og fremmest Netflix, Amazon og HBO – som ligner de traditionelle aktører på det audiovisuelle marked mest, og som altså er i mest direkte konkurrence med dem.

To reguleringsmæssige værktøjer

Der er to værktøjer at arbejde med, hvis man ønsker at få streaming-tjenesterne til at bidrage til finansieringen af national indholdsproduktion.

Det ene er en indføre en investeringspligt. Det vil sige, at streaming-tjenesterne forpligtes til at producere dansk indhold i et vist omfang, hvis de har aktiviteter i Danmark. Vi har allerede set et prominent eksempel på en sådan dansk produktion, nemlig Netflix-serien ”The Rain”, som havde premiere sidste år. Serien var produceret af det danske produktionsselskab Miso Film, den foregik i Danmark (og Sverige), den havde danske skuespillere på rollelisten, og sproget var fortrinsvist dansk. Serien kostede efter sigende over 100 millioner kroner, så der var altså tale om en substantiel investering i det danske produktionsmiljø. Netflix har desuden lige bekendtgjort, at virksomheden vil forøge produktion af ikke-engelsksproget indhold³; det konkrete omfang og det eventuelle bidrag til dansk-sproget indholdsproduktion er imidlertid uklart, men vi er dog blevet lovet endnu en sæson af ”The Rain”.

Det andet værktøj er indførelsen af beskatning eller afgifter, som så går til finansiering af national indholdsproduktion. Spørgsmålet vil i dette tilfælde være, hvem der skal producere og distribuere det danske indhold, og hvordan det skal administreres. Et bud kan være at lade midlerne tilflyde public service-puljen, som støtter tv-dokumentar, tv-drama og programvirksomhed rettet mod børn og unge og administreres af Det Danske Filminstitut.

Tyske erfaringer

Denne model ligner den tyske ordning. Den blev indført i 2014 og består kort fortalt i, at udenlandske aktører, som distribuerer film via internettet og tjener mere end 500.000 euros på det tyske marked om året, skal betale 1,8 procent i afgift til staten. Hvis de tjener mere end 20 millioner euros, stiger sat-

³ Flixfilm (2019). ”Netflix vil udfordre konkurrenter med lokalt indhold”, <https://www.flixfilm.dk/netflix-vil-udfordre-konkurrenter-med-lokalt-indhold/> (tilgået 26/3-2019).

sen til 2,5 procent.⁴ Netflix har anfægtet legaliteten i denne ordning men tabte i 2018 sagen ved Den Europæiske Unions Ret.⁵

Eftersom striden om ordningen først blev afgjort for mindre end et år siden, er der kun meget begrænsede erfaringer med ordningen – og desværre endnu mindre forskningsbaseret viden om dens konsekvenser. Selv efter at have konsulteret gode kolleger i ind- og udland har jeg ikke kunnet identificere empiriske studier af, hvad denne afgift har betydet for den nationale indholdsproduktion i Tyskland.

Én konsekvens af den måde, tingene er indrettet på i Tyskland, er dog, at internationale streaming-tjenester ved at betale til filmstøttepuljerne også selv får ret til at søge midler fra disse puljer. Således modtog Netflix eksempelvis 1,2 millioner euros til produktionen af filmen *Mute*, som blev optaget i Tyskland.⁶ Der kan altså godt være tale om en styrkelse af den nationale indholdsproduktion, uden at det nødvendigvis sker i regi af de medie-organisationer, som er pressede af streaming-tjenesternes styrkepositioner. I tilfældet *Mute* var det i stedet i sidste ende Netflix selv og det tyske produktionsselskab Liberty Productions, der nød godt af, at streaming-tjenesterne er pålagt denne afgift.

En anden konsekvens vil efter al sandsynlighed blive en skærpet konkurrence mellem streaming-tjenester og de nationale indholdsproducenter i de kommende år. Hvis streaming-tjenesterne begynder at producere nationalt indhold, og vel at mærke gøre det med budgetter, som overstiger de lokale producenters formåen, kan det meget vel skabe en situation, hvor mediebrugerne siver væk fra de medie-organisationer, der i øvrigt har nationalt indhold.⁷ Dette er i hvert fald en problematik, som er rejst af brancheanalytikere.

Det bliver lidt spekulativt – og det ville naturligvis være at foretrække, hvis mit vidnesbyrd var mere konkret på dette punkt. Men vi mangler simpelthen empirisk viden på dette område.

Opsummerende

I den seneste medieaftale fremgår det, at internationale streaming-tjenester af en hvis størrelse (årlig omsætning på mere end 375.000 kr.) skal betale 2

⁴ Donders, K., Raats, T., Komorowski, M., Kostovska, I., Tintel, S., & Iordache, C. (2018). *Obligations on on-demand audiovisual media services providers to financially contribute to the production of European works*. Bruxelles: Vrije Universiteit Brussel. S. 42-45.

⁵ <http://src.bna.com/yOp>

⁶ The Hollywood Reporter (2018). "European Court Rules Against Netflix in German Film Subsidies Case", <https://www.hollywoodreporter.com/news/european-court-rules-netflix-contribute-german-film-subsidies-1112391> (tilgået 26/3-2019).

⁷ Variety (2018). "Netflix, Amazon Face New Parameters and Challenges in Europe", <https://variety.com/2018/tv/news/netflix-amazon-europe-quota-tax-1203081373/> (tilgået 26/3-2019).

procent af deres omsætning til produktionen af dansk indhold.⁸ Jeg vil afslutte mit indlæg med at understrege vigtigheden af, at man i udformningen af denne ordning er opmærksom på, dels hvilken type virksomhed man afkræver disse midler, dels hvilken type bidrag til den nationale indholdsproduktion, man ønsker. Det sidste er afgørende for, hvem der sidder i føresædet med hensyn til, hvilke typer af national indholdsproduktion, en sådan ordning i praksis kommer til at stimulere.

Tak.

/

⁸ Mediaaftale 2019-2023.
https://kum.dk/fileadmin/KUM/Documents/Nyheder%20og%20Presse/Pressemeddelelser/2018/Mediaaftale_2019-2023.pdf (tilgået 26/3-2019)